

Classroom Teachers' Views On The Acquisition The Value Of Esthetics In Life Sciences Course*

Soner ALADAĞ**, M. Pınar KUZGUN***, Gürkan KUŞCUOĞLU****

Received date:03.04.2017

Accepted date:19.06.2017

Abstract

The aim of this study is to reveal the views of classroom teachers on the acquisition of the value of esthetics in the course of social sciences. This qualitative study is on phenomenological design. The study group is formed by 10 classroom teachers working in two various schools in Aydın. The data of the study is gathered through a semi structured interview from. Content analysis was used to analyze the data of the study. As the result of the study, it has been found out that the classroom teachers assign meaning to esthetics based on object and behavior. Additionally, classroom teachers have stated that the activities and applications related to esthetics are not enough in Life Sciences and Social Studies courses. Another result of the study is the statements that the value of esthetics should be given to students in earlier ages. Classroom teachers also state that hidden curriculum is significant in the acquisition of the value of esthetics. Classroom teachers believe that families take the first place in the acquisition the value of esthetics; and teacher, method, material and the environment follow. Lastly, the most faced problem by teachers on the acquisition of the value of esthetics is problems emerging from families.

Keywords: Classroom teacher, life sciences, values education, value, esthetic.

* Bu çalışma 15. Uluslararası Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumunda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** Adnan Menderes Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Aydın, Türkiye; soneraladag@yahoo.com

*** Adnan Menderes Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Aydın, Türkiye; pinar_kzgn@hotmail.com

**** Adnan Menderes Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Aydın, Türkiye; gurkankuscu_09@hotmail.com

Hayat Bilgisi Dersinde Estetik Değerinin Kazandırılmasına İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri *

Doi numarası: 10.17556/erziefd.303763

Soner ALADAĞ**, M. Pınar KUZGUN***, Gürkan KUŞCUOĞLU****

Geliş tarihi:03.04.2017

Kabul tarihi:19.06.2017

Öz

Bu çalışmanın amacı, hayat bilgisi dersinde estetik değerinin kazandırılmasına ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşlerini tespit etmektir. Araştırma, nitel bir araştırma olmakla birlikte benimsenen yaklaşım, olgu bilim (görüngübilim, fenomenoloji) desenidir. Araştırmanın çalışma grubunda Aydın ilinde iki farklı ilkokulda görev yapan 10 sınıf öğretmeni yer almıştır. Çalışma grubu, amaçlı örneklem türü olan ölçüt örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Çalışmanın verileri, nitel araştırmaya dayalı olan yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile toplanmıştır. Elde edilen verilerin çözümlenmesinde ise içerik analizi yönteminden yararlanılmıştır. Çalışma sonucunda sınıf öğretmenlerinin estetik değerine obje ve davranış odaklı anlamlar yükledikleri ortaya çıkmıştır. Ayrıca Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler öğretim programlarında estetik değerine ilişkin örnek etkinlik ve uygulamaların yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Estetik değerinin daha erken yaştan itibaren kazandırılması gerektiği ortaya çıkmıştır. Örtük programın estetik değerini kazandırmada önem arz ettiği belirtilmiştir. Sınıf öğretmenleri, estetik değerinin aktarımında etkili faktörlerin en başında ailenin geldiğini sonra sırası ile öğretmen, yöntem, materyal ve çevre etmenlerinin etkili olduğunu düşünmektedirler. Ayrıca öğretmenlerin değeri aktarmada yaşadıkları güçlüklerin başında, aile kaynaklı sorunlar gelmektedir.

Anahtar kelimeler: Sınıf öğretmeni, hayat bilgisi, değer eğitimi, değer, estetik

*Bu çalışma 15. Uluslararası Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumunda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

**Adnan Menderes Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Aydın, Türkiye; soneraladag@yahoo.com

*** Adnan Menderes Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Aydın, Türkiye; pınar_kzgn@hotmail.com

**** Adnan Menderes Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Aydın, Türkiye; gurkankuscu_09@hotmail.com

1. Giriş

Günümüzde bilim ve teknolojiadaki gelişmeler toplumları harekete geçirerek içinde bulunduğumuz bilgi çağında hep daha iyi olma uğraşına yöneltmektedir. Bu durum toplumların eğitim politikalarına ve öğretim programlarına da yansımaktadır. Gelişmekte olan ülkeler bilgi çağındaki bu yarışta mevcut konumlarını ileriye taşıyabilmek için eğitim politikalarında bilişsel hedeflere daha çok önem vermişlerdir. Bilişsel hedeflere gerekli önem verilirken duyuşsal hedeflerin göz ardı edilmesi toplumda sosyal olayların baş göstermesine neden olmuştur. Nitekim ülkemizde 2004 yılında yeni öğretim programları hazırlanarak bilişsel hedefler kadar duyuşsal hedeflere de yer verilmeye çalışılmıştır.

Eğitim bir toplumu geliştirmek ve her yönüyle ileriye götürmek istiyorsa bireyleri de sadece bilişsel alanda değil, duyuşsal ve psikomotor alanda da geliştirmek zorundadır. Bacanlı (2006)'nın da belirttiği gibi eğitimin toplumsal işlevi varsa eğitim öğrencileri toplum için eğitmek zorundadır ve bu da öğrencileri bir bütün olarak yani bilişsel olduğu kadar duyuşsal ve psikomotor becerileri de eğitmek anlamına gelir. Eğitim sadece bilişsel olursa, işlevini tam olarak yerine getiremez.

Duyuşsal davranışlar, insanların duygularını içeren davranışlardır. İnsanlara kazandırılmak istenen duygular, tercihler, değerler, ahlaki kurallar, istek ve arzular vb. duyuşsal davranış kapsamına alınabilir (Bacanlı, 2006). Bu duyuşsal davranışlardan yeni öğretim programlarında en çok önem verilenlerin başında değerlerin geldiği söylenebilir.

Değer, bir sosyal grup veya toplumun kendi varlık, birlik, işleyiş ve devamını sağlamak ve sürdürmek için üyelerinin çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli oldukları kabul edilen ortak düşünce, amaç, temel ahlaki ilke ya da inançlardır (MEB, 2005). Güngör (1998) ise değeri bir şeyin arzu edilebilir veya edilemez olduğu hakkındaki inanç olarak tanımlamıştır. Literatürdeki en yaygın tanımına bakıldığında değerler, arzu edilen, kişilerin hayatlarına kılavuzluk eden, önem dereceleri farklı, durum ötesi hedeflerdir (Saygılı, 2015). Yapılan tanımlara bakıldığında değerlerin topluma ait ve toplumun bireylerinden uymasını istediği genel normlar olarak değerlendirilebiliriz. Bu normlar her toplum için farklılık gösterebileceği gibi aynı değerleri de içerebilmektedir.

Lickona (1991) değer eğitiminin okullarda verilen eğitimin en önemli konularından biri olduğunu vurgulamaktadır. Çünkü bir çocuk her ne kadar bilişsel ve psikomotor becerilerle yetiştirilse de duyuşsal alanındaki eksiklikler çocuğun ileriki yaşamını etkileyerek onun başarısı önünde bazı engeller oluşturacaktır. Bu durumda bireyin mutsuz olmasına neden olabilecektir. Bireyin mutsuz olması toplumun mutsuzluğuna neden olarak, toplumsal sorunların yaşanmasına neden olacaktır. Ayrıca Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarına bakıldığında, bu amaçlardan birisinin fertlerini; beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan, yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek olduğu görülmektedir (MEB, 2005). Bu amaca bakıldığında duyuşsal eğitimin Türk Milli Eğitiminde önem arz ettiğini ortadadır ve bu bağlamda değer eğitimi 2004 yılında hazırlanan öğretim programlarında ayrı bir önem verilmiştir.

Değer eğitiminde iki önemli konu vardır. Bunlar değerlerin öğretilirliği ve değerlerin benimsenerek benimsetilmesidir. Değerlerin öğretilirliği ve bu öğrenmenin çocukluktan başlayarak hayat boyu azalan bir şekilde sürdüğü bilinmektedir. Öğrenme yaşam boyu devam ettiği bir gerçektir ve her öğrenilenin de değerlerle bir bağı mutlaka vardır (Saygılı, 2015). Değerlerin benimsenerek benimsetilmesi ise ayrı bir önem arz etmektedir. Bir değer doğru bir şekilde aktarılmak isteniyorsa bunun en güzel yolu rol model olarak davranışlarla bu değeri gösterip sezdirme olacaktır. Çünkü Akbaş'ın (2011) belirttiği gibi değerlerin içselleştirilmesi

sürecinde birey; toplumu oluşturan diğer kişilerle etkileşimde bulunur, onları örnek alır ve toplumun ödüllendirdiği davranışları tekrar etme eğilimi gösterir.

Değerler farklı araştırmacılar tarafından farklı şekillerde sınıflandırılmıştır. Spranger ise değerleri altı temel gruba ayırmıştır. Bu değer grupları; estetik, kuramsal, ekonomik, siyasi, sosyal ve dinî değer gruplarıdır. Bu değer sınıflamaları daha sonraki yıllarda Allport ve arkadaşları tarafından ölçeğe dönüştürülmüştür ve bu değer grupları şunlardır (Akbaş, 2004): bilimsel değer, ekonomik değer, sosyal değer, politik değer, dini değer ve Estetik değeridir. Bu değer gruplarından estetik değer şu şekilde açıklanmıştır: Simetri, uyum ve forma önem verir. Birey hayatı olayların bir çeşitliliği olarak görür. Sanatın toplum için zorunluluk olduğunu düşünür.

Estetik, gerek felsefede gerekse sanat alanında çok eski zamanlardan itibaren üzerinde düşünülmüş ve tartışılmış bir kavramdır. Estetik terimi 18. yüzyılın ortalarından bu yana kullanılmaktadır ve felsefenin araştırdığı yeni bir alanı belirtmek amacıyla, Alman filozof A. C. Baumgarten tarafından ortaya atılmıştır (Kocamanoglu, 2014). Türk Dil Kurumu (TDK, 2016) sözlüğünde estetik, sanatsal yaratının genel yasalarıyla sanatta ve hayatta güzelliğin kuramsal bilimi, güzel duyu olarak tanımlanmıştır. Avşar (2008)'a göre ise estetik, bir bakış biçimidir, bir öngörüdür, bir genel beğeni düzenidir, bu beğeniye somutlaştıran ya da somutlaştıracak olan kurallar dizgesidir (Akt. Mazman Budak, 2012).

Estetik bilimi Tunalı'nın da (1993) belirttiği gibi öncelikle güzellikle ve güzel olanla ilgilenir. Güzellik kavramı dışında zarif, çekici, dramatik, yüce, kahramansı, trajik gibi kavramlar ve bu kavramların karşıt kavramları olan çirkin, bayağı, komik kavramları da estetiğin inceleme alanı içersindedir. İnsanın güzele olan düşkünlüğü estetik biliminin beslenmesini sağlamıştır. Teknolojik değişimlerin hızla arttığı günümüzde bile estetik önemini hiç yitirmemiştir (Deveci Danış, 2007). İnsanlar yaptıkları her şeyde estetiği göz önünde bulundurmuşlar ayrıca çevrelerinde bulunan estetik unsurlara önem vermişlerdir.

Estetik duygusal bilginin bilimidir. Estetik olmak bilginin açık seçik görünmediği, bulanık olma şeklidir. Klasik açıdan bakıldığında ise estetik kavramı güzelin ne olup olmadığını sorgulamakla meşgul olan bir felsefe alanı olarak tarif edilmektedir. Bu açıdan, estetiği, güzel ile sanatın birlikte ne anlama geldiği konusunda incelemeler yapan fikir bütününe bir ürünü olarak nitelendirebiliriz (Karaahmet Balcı, 2015).

Estetik; sanatsal yaratmanın genel yasalarıyla ve sanattaki güzelliğin kurumsal yanı ile ilgilenir (Deveci Danış, 2007). Erinç'in (1998) ifadesiyle estetik, güzeli sorgulayan bir bilimdir. Bir şeyin niçin güzel olduğunu araştırır. Güzelin ve güzelliğin önce öğelerini, sonra da iç ve dış yasalarını irdeler, saptamaya çalışır (Akt: Güden, 2013).

Estetik değer ise Tunalı (1993)'ya göre güzel dediğimiz şey, obje'dir, yani estetik değer taşıyıcısı obje'dir ve bu obje var olanlar arasında, var olanlar düzeninde belli bir yere sahiptir yani obje var olanlardan farklı yönüyle önemli görülmektedir, ama değer dediğimiz var olan, herhangi bir var olan değildir. Estetik değer şu halde, bir reel obje ile aynı şey değildir. Onun ne tarzda bir var olan olduğu sanat eserinde belirlenebilir. Çünkü güzel dediğimiz değer, bir objektivation yani somutlamayla ilgilidir. Bu anlamda estetik değer bir görünüş değeri olarak gerçek bir yapıtta gerçekdışı bir içeriğin görünmesi olarak da ifade edilebilir (Güden, 2013).

Güzel olma ve güzel olanın farkına varma, insan hayatına değer katan ve onu mutlu eden niteliklerdendir. Estetik değeri, insanları mutlu etmeye yeten bu nitelikler hakkında insanlara bilgiler verir ve bu bilgiler hakkında yorumlamalarına yardımcı olur (Mindivanlı, Küçük ve Aktaş, 2012: Akt. Kılcan, 2013).

Kültür insanı etkileyen önemli bir unsurdur. İnsanın kültürden etkilenmesi toplumun ürünü olan değerleri de hiç şüphesiz etkileyecektir. Bu bağlamda estetik değer her insana ya da her insan topluluğuna göre değişik anlamlar alabilmektedir. Bir toplum için değer olan bir başka toplum için değer olmayabilir. Bir Picasso tablosu batılı bir kişi için birçok anlam ifade etmekteyken, tabloda anlatılmak istenenler Afrika insanı için hiçbir şey ifade etmeyebilir (Okan Akın, 2006).

Özetle kültürel faktörler ve bakış açıları insanın düşüce dünyasında önemli bir faktör olduğu için insanların değere yüklediği anlamı etkileyeceği açıktır.

Estetik eğitim genellikle sanat eğitimi içerisinde düşünülmektedir ve insana zariflik, asalet, kibarlık kazandırmanın yanında, kişinin çevresindeki olaylara karşı duyarlı olmayı da kazandıran bir eğitimidir. İlköğretim programlarında pek yer verilmeyen ve eğitimciler tarafından önemi çok sonra anlaşılan estetik eğitimin eksikliğini çevremizdeki her türlü kirliliklere, insanlar arası iletişim bozukluklarına bakarak görebiliriz. Estetik, çocuklarda beğeni duygusunu geliştirdiği için onların dünyaya ve olaylara bakışları üzerinde yeni değerler kazanmalarına yardımcı olur (Mazman Budak, 2012). Bu anlamda düşünüldüğünde estetik değerinin diğer değerlerin kazandırılmasına öncülük ettiğini belirtmek yanlış olmayacaktır.

Estetik değer, 2004 yılında hazırlanan öğretim programında başta Sosyal Bilgiler ve Türkçe dersleri olmak üzere öğretilmesi amaçlanan 20 değer arasında bulunmaktadır. Bu değer, çocuklarda beğeni duygusu hakkında düşünmeyi geliştirerek insanlığın ortak kültürel mirasını, kişinin içinde yaşadığı toplumun maddi ve manevi kültürünü, zevklerini, inceliklerini, duygularını ve yaşam tarzını anlamalarını ve anlamlandırmalarını sağlamayı amaçlamaktadır. Estetik eğitim, öğrencileri dünyaya ve olaylara bakışlarında değerler kazanmalarına ön ayak olacak faaliyetlere yönlendirilebilir; sanat eserlerini öğrenirken doğayı fark etmelerini, merak ve yaratıcılıklarını artırabilir (Mazman Budak, 2012). Estetik değer bu açıdan ele alındığında bireylerde kültürün anlaşılmasını sağlamakta ve toplum içindeki diğer değerlerin kazanılmasında etkili olmaktadır. Estetik değer bu yönleriyle programda önem arz etmektedir. Ancak yapılan araştırmalar göstermektedir ki okullarımızda öğretmenler tarafından estetik değere önem verilmemektedir. Balcı ve Yanpar Yelken'in (2013) yapmış olduğu çalışmada öğretmenlerin ilköğretim sosyal bilgiler öğretim programında belirtilen değerlere önem verme dereceleri belirlenmiştir. Bu çalışmaya göre estetik değeri diğer değere göre daha az önem verildiği ortaya çıkmıştır. Çelik'in (2010) yapmış olduğu araştırmasında ise öğrencilerin okullarda öğretmenleri tarafından estetik değerine yönelik yapılan açıklamaları yeterli buldukları, ancak öğrencilerin yarısından fazlasının bu değere yönelik uygulamaları çok yeterli bulmadıkları belirlenmiştir. Bu anlamda okullarda estetik değerine yönelikte uygulamaların sınırlı olduğu söylenebilir.

Okullarda verilen estetik değer eğitimi sayesinde çocuğun çevresindeki estetik unsurları fark etmesi sağlanarak, nesnelere estetik gözle değerlendirebilmesi ve çocukta oluşacak olan bu estetik değer bilincinin çocuğun yaşamındaki davranışlarında görülmesi sağlanmaya çalışılmaktadır. Bu anlamda Kocamanoğlu (2014)'nin de belirttiği gibi öğrenciler için uygun koşullar sağlandığında, çocuklar estetik yetileri kazanabilirler ve bu estetik değer kazanımını merakları aracılığıyla gösterirler. Ayrıca sınıf ya da bulunulan ortamın estetik anlamda düzeni öğrenmeyi sağlayıcı, pekiştirici bir önem taşıdığı da unutulmamalıdır.

Türk milli eğitiminin genel amaçları dikkatle incelendiğinde okullardaki derslerin birçoğunun değer eğitimine yöneldiğini görülmektedir. Sosyal Bilgiler, Hayat Bilgisi, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ve Düşünce Eğitimi derslerinde değerler doğrudan ele alınarak kazandırılmaya çalışılmaktadır. İlkokul Türkçe derslerinde "Değerler" adlı bir tema bulunmaktadır. Bu temada çeşitli değerler metinler yoluyla öğrencilere hissettirmeye çalışılmaktadır. Dersler bazında incelendiğinde ise ilköğretim düzeyinde değer eğitimi iki temel ders kapsamında verilmektedir: Bu dersler Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler dersidir (Kuşdemir, 2015).

Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı 4 temel öge üzerine kurulmuştur. Bunlar: beceriler, kavramlar, değerler ve genel amaçlardır. 4. Sınıfta başlayıp 7. Sınıfa kadar devam eden Sosyal Bilgiler dersi sonunda öğrenciden beklenen genel amaçlara bakıldığında: Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak, vatanını ve milletini seven, haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren, ulusal bilince sahip bir vatandaş olarak yetişir ve Atatürk ilke ve inkılaplarının, Türkiye Cumhuriyetinin sosyal, kültürel ve ekonomi kalkınmasındaki yerinin kavrar; laik, demokratik, ulusal ve çağdaş değerleri yaşatmaya istekli olur(MEB, 2005), gibi ifadeler yer verildiği

görülmektedir. Bu ifadelerden de anlaşıldığı üzere Sosyal Bilgiler dersinde değerleri içselleştirmiş bireyler yetiştirilmesi amaçlandığı görülmektedir. Bu amaçla da Sosyal Bilgiler öğretim programında doğrudan kazandırılacak 20 değer belirlenmiştir(MEB, 2005).

Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı'nın vizyonu; temel yaşam becerilerine sahip, kendini tanıyan, sağlıklı ve güvenli bir yaşam süren, doğaya ve çevreye duyarlı, araştıran, öz güveni yüksek, çevresi ve kendisiyle barışık, millî ve manevi değerleri içselleştirmiş bireyler yetiştirmektir(MEB, 2015). Programın vizyonundan da anlaşıldığı üzere gerek sosyal bilgiler programı gerekse hayat bilgisi programı değerleri içselleştirmiş bireyler yetiştirmeyi öngörmektedir. Sosyal bilgiler dersinde öğrenme alanlarına göre doğrudan verilecek değerler belirtilmişken, hayat bilgisi dersinde değerler kişisel nitelikler başlığı altında yer almaktaydı. 2015 yılında hazırlanan yeni öğretim programı incelendiğinde değerler konusunda birtakım değişikliklere gidildiği göze çarpmaktadır. Bu değişikliklerden biri de 2016-2017 yılından itibaren kademeli olarak geçilecek olan hayat bilgisi öğretim programında kazandırılması hedeflenen değerlerin kişisel nitelikler başlığı altında değil değerler başlığı altında toplanmasıdır. Bu değerler incelendiğinde 4+4+4 e geçmeden önce 5. Sınıfta sınıf öğretmenleri tarafından aktarılan estetik değerinin 2015 yılında hazırlanan yeni öğretim programında 3. Sınıf hayat bilgisi öğretim programında yer almasıdır. Bu anlamda hayat bilgisi dersinde estetik değerinin aktarımı merak konusu olmuştur. Bundan dolayı bu çalışmanın amacı, hayat bilgisi dersinde estetik değerinin kazandırılmasına ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin incelenmesi olarak belirlenmiştir.

Çalışmanın alt amaçları şu şekildedir:

“Estetik Değeri” kavramı, sınıf öğretmenleri için neler ifade etmektedir?

Sınıf öğretmenleri, hayat bilgisi programının estetik değerini kazandırmadaki etkililiğini nasıl bulmaktadırlar?

Estetik değerini aktarırken etkili olan faktörler hakkında sınıf öğretmenlerinin görüşleri nelerdir?

Sınıf öğretmenlerine göre estetik değerinin kazandırılması niçin önemlidir?

Sınıf öğretmenleri, estetik değerini kazandırmada ne gibi problemlerle karşılaşmaktadırlar?

Değerler eğitimi ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında programda yer alan değerlere verilen önem sırasında en son sırada yer alan değerlerden biri estetik değeridir. Literatüre bakıldığı zaman da estetik değeriyle ilgili yapılan çalışmaların da oldukça sınırlı olduğu görülmüştür. Ayrıca ilkökul 5. sınıf sosyal bilgiler dersi programında Kültür ve Miras öğrenme alanında doğrudan verilecek değer olarak yer alan estetik değerinin, Milli Eğitim Bakanlığı kararı ile 2015-2016 eğitim-öğretim yılından itibaren ilkökul 3. sınıf hayat bilgisi dersi öğretim programında da kazandırılması hedeflenen değerlerden biri olarak programda yerini alması, ayrıca kazandırılması hedeflenen estetik değerinin farkına varılması ve eğitim uygulamalarındaki boşlukları doldurmak adına bu çalışma önem arz etmektedir.

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Modeli/ Deseni

Sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi dersinde estetik değerini kazandırılmasına ilişkin görüşlerini belirlemeyi hedefleyen bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden olan olgu bilim deseni kullanılmıştır.

2.2. Evren-Örneklem/Çalışma Grubu/ İncelenen Dokümanlar

Bu araştırmanın çalışma grubunu 4'ü kadın, 6'sı erkek olmak üzere 10 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma grubu ise ölçüt örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Ölçüt örnekleme yönteminde önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan durumların çalışılmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Katılımcıların belirlenmesinde, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleği sürecinde ilkökul 5. sınıfları da okutmuş olması dikkate alınmıştır. Katılımcıların özellikleri Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo1. Katılımcıların Kişisel Özellikleri

Katılımcılar	Cinsiyet	Yaş	Meslek Hizmet Süresi	Öğrenim Durumu	Çalıştığı Kurum	Değerler Eğitim İle İlgili Bir Programa Katılım Durumu
Öğretmen 1	Erkek	29	6 yıl	Atatürk Üniversitesi	Devlet	Hayır
Öğretmen 2	Erkek	28	6 yıl	Anadolu Üniversitesi	Devlet	Hayır
Öğretmen 3	Kadın	35	15 yıl	Atatürk Üniversitesi	Devlet	Hayır
Öğretmen 4	Erkek	28	6 yıl	Atatürk Üniversitesi	Devlet	Hayır
Öğretmen 5	Erkek	27	6 yıl	Atatürk Üniversitesi	Devlet	Hayır
Öğretmen 6	Kadın	33	11 yıl	Süleyman Demirel Üniversitesi	Özel	Hayır
Öğretmen 7	Erkek	38	16 yıl	Süleyman Demirel Üniversitesi	Özel	Evet
Öğretmen 8	Kadın	59	34 yıl	Süleyman Demirel Üniversitesi	Özel	Hayır
Öğretmen 9	Kadın	51	32 yıl	Edirne Eğitim Yüksek Okulu	Özel	Hayır
Öğretmen 10	Erkek	50	30 yıl	Bolu Eğitim Enstitüsü	Özel	Hayır

2.3. Verilerin Toplanması/Süreç

Katılımcılarla yapılan görüşmelerde gönüllülük esasını temel alınmıştır. Görüşme yapılmadan önce katılımcılardan 2015 yılında hazırlanan hayat bilgisi öğretim programını incelemeleri istenmiştir ayrıca katılımcılara; yapılan çalışmanın içeriği, amacı ve ne kadar sürede tamamlanacağı, görüşmelerden elde edilecek olan verilerin bilimsel amaçla kullanılacağı ve alana katkı sağlayacağı belirtilmiştir. Ayrıca yansız ve güvenilir sonuçlara ulaşabilmek adına isimlerinin kesinlikle gizli tutulacağından bahsedilmiştir. Yapılan görüşmelerin tamamı, yüz yüze gerçekleşmiş olup ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır ve alan notları tutulmuştur. Daha sonra sınıf öğretmenlerinden elde edilen veriler görüşme formları halinde yazıya geçirilmiştir.

2.3.1. Veri toplama araçları

Hayat bilgisi dersinde estetik değerinin kazandırılmasına ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşlerini ortaya çıkarmak için katılımcılarla yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Görüşme insanların bakış açılarını deneyimlerini, duygularını ve algılarını ortaya koymada kullanılan, oldukça güçlü bir yöntemdir. (Bogdan ve Biklen, 1992: Akt. Yıldırım ve Şimşek, 2005). Görüşme sorularının belirlenmesinde; çalışmanın geçerliğini güçlendirmek için iki alan uzmanının görüş ve önerileri dikkate alınmıştır. Uzmanların önerileri doğrultusunda, sorular,

yeniden düzenlenmiş ve yapılan bu düzenlemeler sonucunda araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerine 5 tane soru yöneltilmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

Olgu bilim araştırmalarında veri analizi, yaşantı ve anlamları ortaya çıkarmaya yöneliktir. Bu doğrultuda bu çalışmanın verilerini derinlemesine incelemek adına analizinde 'içerik analizi' yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi, insan davranışlarını ve doğasını belirleme üzerinde doğrudan olmayan yollarla çalışmaya imkân tanıyan bir tekniktir. İçerik analizi belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin bazı sözcüklerinin daha küçük içerik kategorileriyle özetlendiği sistematik, yinelenen bir teknik olarak tanımlanır. İçerik analizi metin ya da metinlerden oluşan bir kümenin içindeki belli kelimelerin veya kavramların varlığını, anlamlarını, ilişkilerini belirler ve analiz ederek metindeki mesaja ilişkin çıkarımlarda bulunulur (Büyükoztürk, 2014).

Verilerin analizinde izlenen yol şu şekildedir:

- (1) veriler kodlanması,
- (2) temaların bulunması,
- (3) kodların ve temaların organize edilmesi
- (4) bulguların yorumlanması ve tanımlanması (Yıldırım ve Şimşek, 2005).

Görüşmenin analizine başlangıçta görüşme formları katılımcı sırasına göre numaralandırılmıştır (Ö,1,E gibi). Veriler kodlanırken çalışmayı gerçekleştiren iki araştırmacı aynı veri seti üzerinde bağımsız olarak kodlama yapmıştır. Daha sonra araştırmacıların her birinin kodları arasındaki uyuma bakılmış ve kodlar arasındaki tutarlılık değeri 0.83 olarak tespit edilmiştir. Görüş birliğine varılan kodlara göre veriler yeniden okunmuştur. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerinden elde edilen kodlar anlam bakımından benzerlik ve yakınlıklarına göre sınıflandırılmış ve bu sınıflandırma sonucu alt ve ana temalara ulaşılmıştır. Elde edilen veriler gerekli görülen yerlerde alıntılar ile doğrudan desteklenmiş ve yorumlanmıştır. Bu çalışmada 5 ana temaya ulaşılmıştır. Ulaşılan ana temalar: Kavram Olarak Estetik Değeri, Hayat Bilgisi Programının Estetik Değerinin Kazandırmadaki Yeri, Estetik Değerini Aktarmada Etkili Olan Faktörler, Estetik Değerinin Kazandırılmasının Önemi ve Estetik Değerini Aktarmadaki Güçlükler temalarıdır.

3. Bulgular

3.1. Birinci Alt Amaca İlişkin Bulgular

Bu bölümde "Estetik değeri kavramının sınıf öğretmenleri için neler ifade etmektedir?" alt amacına ilişkin elde edilen bulgular sunulmuştur.

Tablo2. 1. Tema: Kavram Olarak Estetik Değeri

Alt Temalar	Kodlamalar
Objeye Yüklenen Anlam Açısından	Güzellik, beğeni hissi, görsel değeri yüksek olan, simetri, görsel uyum, ahenk unsurları, göze ve kulağa hoş gelen obje, güzel duygular,
Davranışlara Yön Vermesi Açısından	tertipleme, incelik, ortamı güzelleştirmeye yönelik bir sunum, sınıf düzeni, sınıf temizliği, işini güzel yapmak, pano sergileme, defter düzeni, düzgün konuşmak

Tablo 1' deki verilere göre sınıf öğretmenlerinin birçoğu; estetik değerini, objelere anlamlar yükleyerek tanımlamışlardır. Öğretmenlerden (Ö,4,E) 'Güzellik, görsel değeri yüksek olan, insanların çoğunun aynı anda gözüne hoş gelebilen her türlü görsel objedir.' şeklinde görüşünü belirtmiştir.

Öğretmenlerin bir kısmı ise estetik değeri kavramını, davranışlarla açıklayarak tanımlamışlardır. Estetik değerinin davranışlara yön vererek eylemleri biçimlendirdiği görüşündedirler. (Ö,9,K) kodlu öğretmen, bu konu hakkında 'Estetik değeri, bence her yerde ve her işte bir düzen, tertip, incelik ve zarafettir.' şeklinde görüşlerini ifade ederken (Ö,2,E) 'Estetik değeri bana sınıfın düzenini ve temizliğini, panoda sergilenen resimlerin ve etkinliklerin özenle sunulmasını ifade etmektedir.' şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Öğretmenlerden (Ö,10E) de '...Öğrencinin konuşması, cetveli doğru tutması, matematik defterinin düzenliliğinden tut kaslarını geliştirmesi adına bir şeyler yaparken bile estetik bir şeyler arasınız. Önlüğü ütülü müdür yakası temiz midir, bunlar da sınıf içi estetik değerlerden biridir.' şeklinde değerlendirmede bulunmuştur.

3.2. İkinci Alt Amaca İlişkin Bulgular

Bu bölümde "Sınıf öğretmenleri, hayat bilgisi programının estetik değerini kazandırmadaki etkililiğini nasıl bulmaktadırlar?" alt amacına ilişkin tema, alt tema ve kodlamalar Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3. 2.Tema: Hayat Bilgisi Programının Estetik Değerinin Kazandırmada Yeri

Alt Temalar	Kodlamalar
Programın Yeterliliği Açısından	Yetersiz, seviyeye uygun etkinlikler vermeli, yeterli etkinlik örneği yok, programda önem verilmemekte.
Verildiği Yaş Düzeyi Açısından	Görsellere ihtiyaç duyulmakta, daha küçük yaşlarda da kazandırılabilir, yaş düzeyine göre soyut bir kavram.
Örtük Program Açısından	yok denecek kadar az, desteklenmeli, siyasal görüşler aktarılmakta, evrensel değerler aktarılmalı, yaratıcılığı önleme, tek tip insan olma.

Tablo 3'teki verilere göre; estetik değerini kazandırmada önemli bir yapı olan programı, sınıf öğretmenlerinin hepsi yetersiz bulmaktadır. (Ö,7,K) 'Programda estetik değerinin ne kadar yer kapladığı ile ilgili yeterince bilgi sahibi değilim. Ancak çok fazla önem verilmediği düşüncesindeyim. Hoşgörü, empati, adalet, farklılıklara saygı gibi değerlere daha çok yer verildiğini görüyorum.' şeklinde görüşünü belirtirken (Ö,6,K) 'Program, estetik değerinin aktarılması için yeterli ve etkili değildir. Çünkü program içerisinde değer kazanımıyla ilgili yeteri kadar etkinlik örneği yok.' şeklinde düşüncelerini sunmuştur.

Çalışmaya katılan sınıf öğretmenlerine göre estetik değeri, okulöncesi dönemde verilmeye başlanmalıdır ve soyut bir kavram olmasından dolayı somut yaşantılar sunabilecek etkinliklerle sunulması gerektiği görüşündedirler. (Ö,7,K) kodlu öğretmen 'Programlarda hangi sınıflarda ne kadar yer kaplıyor bilemiyorum. Ancak 1. Sınıftan 4. Sınıfa kadar hatta okul öncesi çalışmalarda bile olmasını faydalı olacağını düşünmekteyim.' şeklinde değerlendirmede bulunurken (Ö,6,K) 'Yaş düzeyine göre soyut bir kavramdır. Kazandırılması için daha çok etkinliğe, geziye, örnek olaya ihtiyaç vardır. Türkiye koşullarında bu etkinliklerin öğretmene bırakılması bu değer küçük yaşlarda kazandırılması zorlaşmaktadır.' şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Öğretmen (Ö,2,E), 'Estetik değerine ilkökul planında yeniden yer verilmeye başlanmasının olumlu etkilerinin olacağını düşünüyorum ancak somut işlemler dönemindeki çocuklar bu değeri

algılamakta sıkıntı yaşayabilirler. Bence estetik değeri 4. Sınıftan itibaren verilse daha etkili ve faydalı olacak.' şeklinde değerlendirmede bulunmuştur.

Sınıf öğretmenlerinin büyük bir kısmı örtük program uygulamasının gerekli olduğunu düşünmektedirler. (Ö,6,K) kodlu öğretmen 'Okullarımızda ne yazık ki örtük program uygulaması yok denecek kadar az. Estetik değerini kazandırmak için şehirdeki resim sergilerine vb. yerlere yapılacak geziler örtük programı da destekleyecektir diye düşünüyorum.' şeklinde görüşünü belirtmiştir. Ayrıca çalışmaya katılan öğretmenlerden biri örtük programı, kendine benzer insanlar ortaya çıkardığı için tehlikeli bulmaktadır. Öğretmen (Ö,10,E) 'Benim de tabi ki siyasal görüşlerim, yaklaşımlarım, kendimce geliştirdiğim ve doğru bulduğum şeyler var ama öncelikle bir öğretmene şu kesinlikle öğretilmeli: bir öğretmen sınıfa girmeden önce şunu iyice anlamalı, evrensel değerlerin önüne hiçbir şeyi koyamazsınız. Estetik değeri aktarmada kişinin çok gelişmiş olması gerekiyor. Sizin için güzel olan öznel bir şey olur, başkasına güzel görünmeyebilir. Bunu dayatmış olursunuz. Bu da çocukların gelişimini engeller. Yani ortaya çıkacak güzel manzaralar, diyelim ki sınıfınızdan bir ressam çıkacak estetik değerlerinizi ona yüklediğiniz zaman sizin bir benzeriz olur. Bu yüzden örtük program her zaman tehlikeli olmuştur.' şeklinde görüşlerini belirtmiştir.

Programlardaki gelişmelere dikkat eden (Ö,1,E), 'Estetik değerinin programda 2 yıl aşağı çekilmesini olumlu bir gelişme olarak görüyorum. Çünkü çocuğun küçük yaştan itibaren estetik değeri algılamasının bu değer kazanılmasında daha etkili olacağı kanısındayım.' şeklinde görüşünü ifade etmiştir.

3.3. Üçüncü Alt Amaca İlişkin Bulgular

Bu bölümde "Estetik değerini aktarırken etkili olan faktörler hakkında sınıf öğretmenlerinin görüşleri nelerdir?" alt amacına ilişkin bulgular sunulmuştur.

Tablo 4. 3. Tema: Estetik Değerini Aktarmada Etkili Olan Faktörler

Alt Temalar	Kodlamalar
Aile	En öncelikli.
Öğretmen	Aileden sonra gelen, örnek olması, rehber kişi, temel taş, istekli olmalı, bilgi ve beceriye sahip olma,
Öğrenci	İstekli olma,
Materyal	Somut materyaller, kaynak kitaplar, yazılı materyaller, sunular
Yöntem	Tamamlayıcı unsur, aktif öğrenme, düz anlatıma daha az yer verme, gösterip yaptırma, model olma, beyin fırtınası, görsel okuma, drama, gezi, örnek olay, hikaye anlatma, yaparak yaşayarak öğrenme, çoklu zeka kuramı, disiplinler arası çalışmalar
Çevre	İş birliği

Katılımcı sınıf öğretmenleri; estetik değerini aktarmada en öncelikli etkenin aile olduğunu, aileden sonra öğretmen, öğrenci, yöntem, materyal ve çevre gibi faktörlerin geldiği görüşündedirler. (Ö,2,E) 'Estetik değerini aktarmada öncelikle aile önemlidir. Çünkü eğitim, okuldan önce ailede başlar; okul döneminde ise yine görevini sürdürür. Ailenin estetiğe bakış açısı, öğrenilen değer okul dışında da devam ettirip ettirilmeyeceğini etkiler.' şeklinde değerlendirmede bulunmuştur

(Ö,2,E) 'Öğretmenler, yapacağı etkinliklerle değeri kazandırmada doğrudan etkilidirler. Okul içi ve dışı yapacağı faaliyetler, estetik değerine verdiği önem, örnek davranışlar göstermesi, öğrencinin estetik değeri içselleştirmesine katkı sağlayacaktır.' şeklinde görüşünü belirtmiştir.

Yine (Ö,5,E) 'Etkili olmasını sağlayan temel taşlardan birisidir. Kendi görüşünü empoze ettirmeden rehberlik eden kişi olmalıdır.' şeklinde değerlendirmede bulunmuştur.

Öğrenci faktörü için; (Ö,2,E), 'Öğrencinin eğitsel faaliyetlere katılmada istekli olması, ders esnasında yapılan etkinliklerden haz alması değeri kazanmasında önemli bir oynayacaktır.' şeklinde ifadede bulunmuştur.

Materyal faktörü için; (Ö,4,E) 'Estetik değerini aktarma da görsel ve somut materyaller kullanılmalıdır...' şeklinde görüşünü belirtmiştir.

Estetik değerini aktarmada etkili olan faktörlerden biri de yöntem ve tekniklerdir diyen öğretmen görüşleri şu şekildedir: "Öğrencinin aktif rol oynadığı yöntem ve teknikler kullanılmalıdır." (Ö,4,E). 'Her değeri aktarırken olduğu gibi düz anlatıma daha az yer verip gösterip yaptırma, model olma, beyin fırtınası...' (Ö,7,K). 'Görsel okumalar ve yaratıcı drama...' (Ö,8,K). 'Gezi, örnek olay, hikâye anlatma..' (Ö,6,K). '9-10 yaş grubunun öğrenme stilleri, çoklu zekâ kuramı ve yaparak yaşayarak somut verilere dayanan, somuttan giderek öğretebiliriz. Estetik değerleri geliştirmek adına; resim yaptırarak görsel sanatlar dersinden ve müzik derslerinden yararlanabilirsiniz. Sınıfta herkes tarafında beğenilebilecek ve uygulanması gereken bir güzellik bulduğunuzda onu ön plana çıkartarak bunu uygulayabilirsiniz.' (Ö,10,E).

Çevre faktörü için; (Ö,2,E) 'Çocuk çevresinde estetiğe önem verilmediğini gördüğünde kendisinin de ilgisiz kalması muhtemeldir.' diyerek kendini ifade etmiştir.

3.4. Dördüncü Alt Amaca İlişkin Bulgular

Bu kısımda, "Sınıf öğretmenlerine göre estetik değerinin kazandırılması niçin önemlidir?" alt amacına ilişkin tema, alt tema ve kodlar verilmiştir.

Tablo 5. 4.Tema: Estetik Değerinin Kazandırılmasının Önemi

Alt Temalar	Kodlamalar
Bireye Katkısı Açısından	Düzen, özen ve dikkat, hayattan zevk alma, beğeni toplama, günlük ve mesleki hayata katkı, çevre, sanat eserleri ve doğaya karşı ilgi duyma ve değer verme
Eğitime katkı sağlaması açısından	Hayal gücünü geliştirme, ayırt etme gücünü artırma, derse olan motivenin artması, Sanatsal bir bakış açısı kazanma,
Diğer Değerlerle Bütünlüğü Açısından	İç içedir, değerlerin diyalektiği

Hayata düzen ve çeşitli güzellikler getirerek bireyin hayata bakışını olumlu yönde etkileyen estetik değeri, sınıf öğretmenlerine göre oldukça önem arz etmektedir. Estetik değerinin bireye katkı sağladığını düşünen sınıf öğretmenlerinin görüşleri şu şekildedir:

" Estetik değerini kavrayan öğrenci çevresinde gördüğü ojelere sadece madde gözü ile bakmaz, aynı zamanda ona bir anlam yükler. Bu bakış açısıyla bakıldığı zaman obje ile kendisi arasında bir bağ kurup ifade eder. Böylelikle hayattan zevk alma yetisi gelişir (Ö,1,E)".

Katılımcı sınıf öğretmenlerine göre; estetik değeri, eğitimin her yerinde önemli bir yere sahiptir ve estetik değeri olmadan istenilen kaliteli bir eğitimin gerçekleşmeyecektir. "Öğrenci; güzel ile çirkini, doğru ile yanlış, iyi ile kötüyü ayırt eder, sınıf içinde düzenli, tertipli ve temiz olur, ders araç gereçleri düzen içindedir." (Ö,4,E).

Estetik değerini kazanmış bir öğretmen öğrencilerine çalışma yaprağı hazırlarken simetri, resim yazı uyumu ve bütünlüğü gibi konulara dikkat eder. Pano hazırlarken daha özenli, dikkatli davranır. Böylece öğrencilerin beğenisini kazanır ve derse olan ilgiyi artırır. Bireylerin mesleği ne olursa olsun küçük yaşlarda kazandıkları estetik değeri günlük ve mesleki hayatlarına olumlu katkıları olacağını düşünüyorum.(Ö,6,K)".

“Estetik değerinin öğretimini; çocukların çevresine, sanat eserlerine ve doğaya karşı ilgi duymaları ve değer vermeleri açısından önemli buluyorum(Ö,3,K)”.

(Ö,10,E), ‘Öğrencinin oturma biçiminden, arkadaşıyla olan ilişkilerine ve öğretmeniyle olan konuşmasına kadar bir estetik ararsınız. Okuma yaptırırken vurgu ve tonlamada dikkat etmesini, nefesini virgül ve noktada almasını istersiniz. Güzel okudun dersiniz. Bu da çocukta bir güzellik duygusu yaratır. İstiklal marşını okurken mesela ben çocuklara bağırın demem en güzel sesimizle okuyalım derim. Şarkı söylüyorsak en güzel sesimizle söyleyelim derim. Bütün bunlar eğitimde estetik yoksa hiçbir şey yoktur sonucu çıkartır.’ şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir.

Görüşmeye katılan öğretmenlerden ikisi, değerlerin hepsini bütün olarak görmektedir. Diğer değerleri, estetik değerinden ayrı tutmamaktadırlar. (Ö,10,E) kodlu öğretmen bu konuyla ilgili ‘Öğretmen, yaptığı herhangi bir çalışmada estetik değerini diğer değerlerle birlikte eşgüdümlü götürmek zorundadır. Doğanın bir kuralı olduğu gibi değerlerin de bir diyalektiği vardır. Bunlar da iç içedir. Birini ihmal edip diğerini geliştirmeniz mümkün değil. Bunların hepsini bir arada götürmek zorundasınız. Aslında estetik bunların en üst değeri olarak da durabilir. Arkadaşları ile ilişkilerinde özenli olmayan birinin sevgi ve saygı değerlerinin de geliştiğini söyleyemeyiz yine defterini güzel tutmayan bir çocuğun sorumluluk değerinin geliştiğini söyleyemeyiz. Bunların hepsini iyi yapmak zorundasınız ki ortaya iyi bir insan çıkabilsin. Estetik değeri, yani her şeyin güzel yapılmasıdır. Yaşamın güzel olması için de insanların estetik değerlere sahip olması gerekir.’ şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir.

Yine (Ö,9,K), ‘Estetiğin olmadığı bir yaşantıda; saygı, hoşgörü, incelik vb. duygulara pek rastlayamayız. Estetikten yoksun insanların yetişmesi, toplumsal sorunların çözümünü olumsuz etkiler.’ şeklinde değerlendirmede bulunmuştur.

3.5. Beşinci Alt Amaca İlişkin Bulgular

Bu kısımda “Sınıf öğretmenlerinin estetik değerini kazandırmada ne gibi problemlerle karşılaşmaktadır?” alt amacına yönelik bulgulara verilmiştir.

Tablo 6. 5.Tema: Estetik Değerini Aktarmadaki Güçlükler

Alt Temalar	Kodlamalar
Aile Açısından	Ekonomik sebepler, önemseme, etkinliklere izin vermeme, eğitim düzeyinin düşüklüğü,
Öğrenci Açısından	Alışkanlıklar.
Hayat Bilgisi Programı Açısından	Örnek etkinliklerin kısıtlılığı
Sosyal Faaliyetler Açısından	Sergi, gezi, okul dışı etkinlik, müze ve tarihi yapıların olmaması,

Görüşmeye katılan sınıf öğretmenleri değerleri aktarma yaşadıkları problemleri; aile, öğrenci, program ve sosyal faaliyetler açısından dile getirmiştir.

Sınıf öğretmenlerinin estetik değeri aktarırken aile açısından yaşadıkları güçlükler, şu şekildedir: “Yapılacak okul dışı bir etkinliğe ailenin izin vermemesi....(Ö,1,E)”. “En başlıca sorun estetik değerinin aile veya çevrede önemsenmemesidir. Özellikle eğitim düzeyi düşük olan ailelerde bu sorunla karşılaşılabilir (Ö,3,K)”.

Katılımcılara göre sosyal faaliyetlerin sınırlı olması estetik değerinin aktarımını güçleştirmektedir. (Ö,1,E) ‘Okulun yakın çevresinde estetik değerini öğretimine örnek verilebilecek estetik tarihi yapıların ya da bir müzenin olmaması..’ diyerek düşüncelerini belirtmiştir.

Katılımcılara göre; öğrencinin imkânları da estetik değerinin aktarımında belli güçlükler yol açmaktadır. Bu düşünceye yönelik (Ö,10,E) kodlu öğretmen ‘...yoksul kesime bunu aktarmak daha zor... Ekonomik durumu düşük bölgelerdeki imkânlarla ve o kültürün yaşantısına çocuğun

gözü alışmış... Değiştiremezsiniz, çok zorlanırsınız. Mesela çok yırtık, kirli elbiseler giymeye alışık insanlar aynı giysiyle toplum içine de çıkabiliyorlar. Bunu mesela sanayiye yakın camilerde görürsünüz. Lütfen kirli elbiselerinizle camiye gelmeyin diye yazar. Şimdi gelen kişi kendi üstündekini normal kabul ediyor. Ona göre o, en güzel elbisedir. Ama bir iş elbisesidir ve yaptığı işten kirlenmiştir. Ama bunu kabullenmiyor. Bu çocuklarda da var. Alıştığı kültürün dışındaki şeyleri ona kazandırmakla yaşatmak çok zordur.' şeklinde değerlendirmede bulunmuştur.

Öğretmen (Ö,6,K) estetik değerini aktarırken hayat bilgisi programı açısından çektiği güçlükleri, 'Örnek etkinliklerin az olması karşılaştığım zorlukların başında geliyor.' şeklinde ifade etmiştir.

4. Sonuç ve Tartışma

Bu çalışmada ulaşılan 5 ana tema: Kavram Olarak Estetik Değeri, Hayat Bilgisi Programının Estetik Değerinin Kazandırmada Yeri, Estetik Değerini Aktarmada Etkili Olan Faktörler, Estetik Değerinin Kazandırılmasının Önemi ve Estetik Değerini Aktarmadaki Güçlükler temalarıdır.

Görüşmeye katılan öğretmenler; estetik değeri kavramına, obje ve davranış odaklı anlamlar yüklemişlerdir. Objeye odaklı öğretmenler; beğeni hissi uyandıran objelere güzellik, ahenk, göze hoş gelen gibi anlamlar yüklemişlerdir. Davranış odaklı tanımlamalar yapan öğretmenler ise bu değere sahip olmanın bireyin davranışlarına estetik bir boyut getirerek yeniden biçimleneceği görüşündedirler. Sınıfı temiz tutmak, düzenli olmak, güzel konuşmak gibi. Davranış odaklı görüş bildiren öğretmenlerin, objeye odaklı görüş bildiren öğretmenlere nispeten estetik değerine kavramsal olarak daha hâkim olduğu söylenebilir. Çünkü değerler, bireyin davranışlarını iyi-kötü, güzel çirkin olarak yorumlayıp yön veren ve toplumun çoğunluğunca doğru kabul görülen ilkelere sahiptir.

Tunalı (1993)'ya göre de estetik değere sahip bir birey; Estetik obje ile ilgi içerisinde olan onu algılayan ondan hoşlanan ve haz duyup bu doğrultuda estetik tavır alan 'estetik süje'dir.

Estetik değerini aktarmada programın yeterliliği açısından görüşlerini belirten sınıf öğretmenleri, sosyal bilgiler ve hayat bilgisi programlarına hâkim olmamalarına rağmen sevgi, saygı sorumluluk gibi diğer değerlerin programda estetik değerine göre daha çok yer aldığını vurgulamışlardır. Ayrıca öğretmenler, etkili eğitim ortamlarında izlenecek yol olan örnek etkinlik ve uygulamaların programda yeterli düzeyde yer almadığına değinmişlerdir.

Sınıf öğretmenlerine göre estetik değerinin programda geç yaşlarda kazandırılmaktadır. Dönem olarak ilköğretim basamağında değil okulöncesi basamağında kazandırılmaya başlanmalıdır. Hatta daha da küçük yaşlarda, çocuğun estetik değerini benimseyip içselleştirebilmesi adına aileye de büyük sorumluluklar düşmektedir.

Tuna (2007) da; tutumlarımızdan, kılık kıyafetimize, çevreye bakışımızdan onu biçimlendirmeye kadar hayatımızın her alanında estetik beğeni ve algılarımızı kullanırız. Bu nedenle bireyin estetik beğeni ve estetik algısına yetisi küçük yaşlardan başlayan bir eğitim süreci ile geliştirilmelidir diyerek yaş seviyesine dikkat çekmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı da bu konuyla ilgili çalışmalarda bulunmaya devam etmektedir. Beşinci sınıf düzeyinde sosyal bilgiler programında yer alan estetik değeri, 2015 yılı yeni hayat bilgisi programında üçüncü sınıf düzeyinde kazandırılması hedeflenen değerler arasında yerini almıştır.

Örtük program; gezi, gözlem, müze ve sergi gezileri gibi ders dışı etkinlikleri içermesi bakımından estetik değerini kazanmada çocuklar için oldukça elverişlidir. Çocuklar, bu tür etkinlikler esnasında estetik değeri yüksek eserleri görüp inceleyebilme ve onlara beğeni hissi duyup anlamlar yüklemeye fırsatı bulacaktır.

Katılımcılara göre, örtük program ile estetik değerinin aktarımının desteklenmesi gerekmektedir çünkü estetik değeri, hayat bilgisi programında sınırlı bir şekilde yer almaktadır.

Erinç'e (1995) göre estetik bir obje olan sanat eserleri, bireylerdeki estetik algıyı ve buna bağlı olarak estetik kaygıyı ortaya çıkarır. Bu nedenle sınıf içi veya dışında yapılacak olan etkinlik ve

faaliyetlerde sıklıkla estetik algı ve kaygıyı ortaya çıkaracak olan objelerin kullanılması öğrenciler için yararlı olacaktır.

Ayrıca öğretmenlerden biri, bir öğretmenin kendi estetik değerini, evrensel değerler kapsamı dışında öğrenciye empoze etmesini oldukça tehlikeli bulmaktadır.

Örtük programda kendi estetik değerlerini aktarma çabasında olan öğretmen, zoraki değer aktarımında bulunarak çocuğun yaratıcılığına ket vuracak bir bütün olan gelişimini olumsuz yönde etkileyecektir. Her bireyin beğeni hissi duyduğu durum farklı olabilmektedir ve bu kişinin estetik özgürlüğünü sınırlandırmadan değer eğitiminde bulunulmalıdır.

Bu çalışmaya katılan öğretmenlerin neredeyse hepsinin, değerler ile ilgili programlardaki gelişmeleri takip etmediği hatta farkındalığının dahi olmadığı görüşmeler sonucu ortaya çıkmıştır.

Öğretmenlere göre aile, estetik değerini kazandırmada en önemli etkidir. Öğretmen ise kendi görüşünü empoze etmeden rehber olmalı, uygulamada ise örnek olay, gösterip yaptırma, beyin fırtınası, hikâye, gezi ve en yoğun olarak yaparak yaşayarak öğrenme yöntemlerini kullanmalıdır. Öğretmenler somut yaşantıların gerekliliğini vurgulamalarına rağmen estetik değerinin kazandırılmasında oldukça etkili olan gezi ve gözlem etkinliklerini geri plana atmışlardır. Çalışma ile sınıf öğretmenlerinin estetik değerinin öğrenciye kazandırılmasında etkin olan yöntem ve stratejilere sahip olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışmaya katılan öğretmenlerden sadece bir tanesi, estetik değer kazanılmasını güçlendirmek adına, mihver ders olan hayat bilgisi ve sosyal bilgisi derslerinin sanatsal yönü ağır olan resim ve müzik gibi dersler ile disiplinler arası bağlantılar kurularak işlenmesinin yararlı olacağı yönünde görüşünü belirtmiştir.

Sınıf öğretmenlerinin estetik değerinin kazandırılmasını önemli görme nedenlerinden biri bireye katkılarının olmasıdır. Bu katkılar arasında bireyin hayatına düzen ve güzellikler getirme hayattan keyif almayı sağlama, arkadaşlık ilişkilerine ve mesleki hayata artılar, sanatsal bir bakış açısı kazanıp çevreye, sanat eserlerine ve doğaya karşı ilginin artması, hayal gücünü ve algıda seçiciliği destekleme bulunmaktadır.

Schirrmacher'e göre (1988): Estetik eğitimi ile estetik algı ve beğenisi gelişecek olan çocuk, çevresindeki güzelliklerin farkına varır. Harflerin, kelimelerin, sembollerin, şiirlerin, hikâyelerin ve diğer kültürlere sahip insanların değerlerini daha iyi kavrar. Estetik duyuları gelişen birey, iyi bir tasarımı değerlendirebilecek duruma gelir. Bunun sonucunda ise araç, giysi, mobilya seçiminden şehirlerin planlanmasına, çevre kirliliği problemlerine kadar pek çok alanda duyarlılığı artar. Çocuğun sanata verdiği önem artar ve bu yolla doğrudan çeşitli sanatsal aktivitelere katılımı sağlanabilir. Estetik deneyimler, çocuğun kavram gelişimini artırır (Akt. Tuna, 2007).

Görüşmeye katılan öğretmenlere göre estetik değerinin kazandırılmasının önemli olmasının diğer bir nedeni de estetik değerinin diğer değerler ile iç içe olmasıdır. Öğretmenler, iyi bir birey olabilmemiz de etkili olan değerlerin kendi aralarında bir diyalektiğinin olduğunu, aralarındaki ilişkinin bozulması halinde iyi işlerin ve güzel davranışların devamının gelmeyeceğini belirtmişlerdir. Aynı zamanda yapılan her şeyi, en iyi halde gerçekleştirmek istediğimiz için estetik değerinin bir üst değer olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Genellikle sanat eğitimi içerisinde düşünülen estetik eğitimi ise, insana zarıflık, asalet, kibarlık kazandırmaktan öte, çevresindeki bireysel ve toplumsal olaylara karşı duyarlı olmayı da kazandıran bir eğitimidir. İlkokul programlarında pek yer verilmeyen ve eğitimciler tarafından önemi çok sonra anlaşılan estetik eğitimin eksikliğini çevremizdeki her türlü kirliliklere, insanlar arası iletişim bozukluklarına bakarak çarpıcı biçimde görebiliriz. Estetik, çocuklardaki beğeni duygusu hakkında düşünmeyi geliştirdiğinden, onların dünyaya ve olaylara bakışları üzerinde yeni değerler kazanmalarına yardımcı olur (Mazman Budak, F. 2012).

Öğretmenlerin değeri aktarmada yaşadıkları güçlüklerin başında, aile kaynaklı sorunlar gelmektedir. Ailenin bu değeri önemsememesi, ekonomik düzeyinin düşük olması ve ders dışı etkinliklere izin vermemesi gibi nedenler problemlere yol açmaktadır. Öğrencilerin yaşadığı yerin özelliklerine göz alışmışlığı, programdaki örnek etkinliklerin yetersiz olması, bulunulan çevrenin estetik değeri güçlendirecek; müze, tarihi yapı, sergi gibi imkânlar açısından sınırlı olması yine öğretmenlerin güçlük yaşadığı güçlükler arasındadır.

Görüldüğü gibi sınıf öğretmenleri yaşadığı problemleri kendi dışındaki etkenlere yüklemektedir. Kendisini; istek, bilgi ve beceri donanımı açısından değerlendirmeye almamaktadır. Oysa öğretmenler, çözüm üretici bir yaklaşım benimseyerek değerler eğitimi konusunda seminer, sempozyum, konferans gibi çeşitli programlardan yararlanıp karşılaştığı güçlükleri en aza indirgeyebilir.

Araştırma sonuçlarına dayanılarak şu öneriler de getirilebilir:

Sınıf öğretmenlerinin meslek sürecinde iyi insanlar yetiştirebilmeleri adına lisans öğrencilikleri sürecinde, programlarına 'değerler eğitimi' dersi konulmalı ve uygulamaya yönelik etkin öğrenme ortamları sunulmalıdır.

Omurga ders görevinde olan hayat bilgisi dersi ile resim, müzik ve beden gibi dersler arasında disiplinler arası ilişkiler güçlendirilerek estetik değeri aktarımı daha etkili gerçekleştirilebilir. Estetik değeri, sanatla ayrılmaz bir bütünlük taşıdığı için bu derslerle ilişki kurulmasına öncelik verilebilir.

Milli Eğitim Hayat Bilgisi Programında estetik değerinin öğretimine ilişkin örnek uygulamalara yer verilmesi öğretmenlere bu değeri aktarmada yol gösterecektir.

Öğrencilerin; müze, resim sergisi, doğa gezileri, tiyatro gibi formal veya informal etkinlikleri gerçekleştirilebileceği zengin öğrenme ortamları ile buluşturulmasına öncelik tanınmalıdır.

Kaynaklar

- Akbaş, O. (2004). *Türk Milli Eğitim Sisteminin Duyuşsal Amaçlarının İlköğretim 2. Kademedeki Gerçekleşme Derecesinin Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Akbaş, O. (2011). Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi. B. Tay & A. Öcal (Eds.), *Sosyal Bilgilerde Değerler ve Öğretimi* (s. 343-370). Ankara: Pegem Akademi.
- Bacanlı, H. (2006). *Duyuşsal davranış eğitimi (3. Baskı)*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Balcı, F. A., & Yanpar Yelken, T. (2013). İlköğretim sosyal bilgiler programında yer alan değerler ve değerler eğitimi uygulamaları konusunda öğretmen görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 195-213.
- Büyüköztürk, Ş., Kılış Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Çelik, F. (2010). *5.Sınıf Sosyal Bilgiler Programında Sorumluluk, Estetik ve Doğal Çevreye Duyarlılık Değerlerinin Kazandırılmasına İlişkin Öğrenci ve Öğretmen Görüşleri*. Yüksek lisans tezi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Deveci Danış, E. (2007). *İlköğretim İkinci Kademe Görsel Sanatlar Eğitimi Estetik Beğenin Geliştirilmesinde Materyal Kullanımının Yeri, Önemi ve Uygulanması*. Yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Erinç, S. (1995). *Resim eleştirisi üzerine*. İstanbul: Hil Yayınları.

- Güden, Z. (2013). *Hızlı Ali Cenkenamelerinin Estetik Değerler Bakımından İncelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Karahmet Balcı, S. (2015). Sanat eğitimi alan bireylerde estetik algı oluşturmak için görsel kültür eğitiminin gerekliliği. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 36, 465-477.
- Kılcan, B. (2013). *Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Değerlere İlişkin Öğrenci Algılarının İncelenmesi*. Doktora tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kocamanoğlu, D.Ö. (2014). *Öğrenme Merkezleri Kullanılarak Oluşturulan Bir Okul Öncesi Eğitim Sınıfında Çocukların Sanat Ürünlerinin İncelenmesi ve Estetik Yargılarının Belirlenmesi*. Yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kuşdemir, Y. (2015). Değerler Eğitimi. M. Gündüz (Ed.), *İlkokul Sosyal Bilgiler ve Hayat Bilgisi Öğretim Programlarında Değer Eğitiminin Yeri*. (s. 69-87). Ankara: Maya Akademi.
- Lckona, T. (1991). *Educating for character*. New York: Bantam Books.
- Mazman Budak, F. (2012). *Sosyal Bilgiler Dersinde (7. Sınıf) Doğal ve Kültürel Varlıklar Aracılığı İle Estetik Değer Eğitimi (Tokat Örneği)*. Doktora tezi. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- MEB. (2005). *İlköğretim 1., 2. ve 3. sınıflar hayat bilgisi dersi öğretim programı ve öğretmen kılavuzu*. Ankara: Talim Terbiye Kurul Başkanlığı.
- MEB. (2015). *İlkokul hayat bilgisi dersi 1, 2 ve 3. sınıflar öğretim programı*. Ankara: Talim Terbiye Kurul Başkanlığı.
- Okan Akın, N. (2006). *İlköğretim Görsel Sanatlar Eğitiminde Estetik Öğretimi* Doktora tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Saygılı, G. (2015). Değerler Eğitimi. Mevlüt Gündüz (Ed.), *Değerlerin Tanımı, Özellikleri ve Sınıflandırılması*. (s. 1-17). Ankara: Maya Akademi.
- TDK. (2015). *Büyük Türkçe Sözlük*, 02.05.2016 tarihinde <http://www.tdk.gov.tr> adresinden alınmıştır.
- Tuna, S. (2007). Estetik algı ve beğeni gelişimi açısından, ilköğretimde sanat eleştirisi öğretimi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 40 (1), 121-133
- Tunalı, İ. (1993). *Estetik*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*, Ankara: Seçkin Kitabevi.

Extended Summary

Purpose

Aim of this study was determined to investigate class teachers' interviews regarding the impartation of aesthetic value in life sciences lesson.

Sub-goals of the study are as followings:

1. What does aesthetic value mean for class teachers?
2. How do class teachers find the effectiveness of life science program in imparting aesthetic value?
3. How are class teachers' views about factors which become effective while relaying aesthetic value?

4. According to class teachers why is it important to impart aesthetic value?
5. What kind of problems do class teachers encounter in imparting aesthetic value?

Method

One of qualitative research designs phenomenologic study was used which aims to determine class teachers' views regarding the impartation of aesthetic value in life sciences lesson. Study group consisted of 4 male, 6 female, 10 teachers in total. Study group of this research was determined suitable to criterion sampling. Criterion sampling is a kind of purposeful sampling of cases on preconceived criteria. In addition criteria is determined by the researcher (Yıldırım ve Şimşek, 2005). In determining the participants class teachers' experiences with having 5th grade students throughout their teaching profession. Semi-structured interviews was made to reveal the class teachers' views regarding impartation of aesthetic value. Content analysis was used for a deep research. Interview forms were numbered according to participant order (as Ö,1,E). While coding the data two researchers coded the same data set independently. Then researchers have looked consistency value between each code and the consistency has been determined as 0.83. Data was read again. Codes were categorized according to similarities and proximities in terms of meaning and at the end of this categorization main themes and sub themes were determined. Gained data was supported and evaluated with direct quotes.

Results and Discussion

Five main themes were reached in this study. Main themes are: Aesthetic value as concept, importance of life science program in imparting aesthetic values, effective factors in relaying aesthetic value, importance of imparting aesthetic value, difficulties in relaying aesthetic value. Participant teachers imposed behaviour and object oriented meanings to concept of aesthetic value. Object oriented teachers imposed meanings as harmony, beauty and pleasing to the eye. Behaviour oriented teachers people having values can shape their behaviours. Keeping classroom tidy, being neat and speaking well. It can be concluded that behaviour oriented teachers have a more comprehensive knowledge of concept of aesthetic values comparing with object oriented teachers. Class teachers think that it is late to impart aesthetic values at the age primary school students, pre school ages are more suitable. Families also have responsibilities for imparting aesthetic values. We use sense of aesthetic likings in almost every moment of life. Therefore aesthetic likings and aesthetic perception of individuals should be developed with education starting in the early ages (Tuna, 2007). Class teachers emphasized that although they do not have a comprehensive knowledge in life sciences and social sciences programs, values like love, respect and responsibility more widely take place in the program. Moreover they stated that sample exercises and practices do not take place in the program enough. School trips, observations, museum and exhibition tours will be useful to impart aesthetic values. To Erinç (1995) as being aesthetic objects work of arts emerges aesthetic perception and aesthetic anxiety accordingly. To the teacher one of the reasons to see aesthetic values as significant gain is that they contribute to individuals. They help people enjoy life, have an artistic views, have good friend relations and their careers.

Conclusion

It was concluded that teachers do not have enough knowledge about specific strategies and methods to help students gain aesthetic values. Class Sinif think that the most important factor is the families in relaying aesthetic values and respectively teachers, methods, materials, and environment are effective. It was found that almost none of the participant teachers do not follow the developments in the programs about values even they are not aware of these programs. One of the participant teachers evaluated location of the aesthetic value in the social studies curriculum, updated in 2015 and included in life sciences program as a positive development